

Αρχαία Ελληνικά

Διδαγμένο κείμενο Πλάτωνα Πρωταγόρα (Ενότητα 2)

[Ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο εὐλάβειαν ἔχων μὴ τι γένος ἀίστωθείη· ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε, πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὥρας εὐμάρειαν ἐμηχανᾶτο ἀμφιεννύς αὐτὰ πυκναῖς τε θριξίν καὶ στερεοῖς δέρμασιν, ἱκανοῖς μὲν ἀμῦναι χειμῶνα, δυνατοῖς δὲ καὶ καύματα, καὶ εἰς εὐνάς ἰοῦσιν ὅπως ὑπάρχοι τὰ αὐτὰ ταῦτα στρωμνὴ οἰκεία τι καὶ αὐτοφυῆς ἐκάστω· καὶ ὑποδῶν τὰ μὲν ὄπλαϊς, τὰ δὲ [θριξίν καὶ] δέρμασιν στερεοῖς καὶ ἀναίμοις. Τοῦντεῦθεν τροφὰς ἄλλοις ἄλλας ἐξεπέριζεν, τοῖς μὲν ἐκ γῆς βοτάνην, ἄλλοις δὲ δένδρων καρπούς, τοῖς δὲ ῥίζας· ἔστι δ' οἷς ἔδωκεν εἶναι τροφήν ζῳῶν ἄλλων βορᾶν· καὶ τοῖς μὲν ὀλιγογονίαν προσῆψε, τοῖς δ' ἀναλισκομένους ὑπο τούτων πολυγονίαν, σωτηρία τῷ γένει πορίζων.]

A. Να μεταφραστεί το απόσπασμα της ενότητας 2.

B. Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

B1. «*Ἦν γὰρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν.»: Στην έναρξη αυτή της μυθικής αφήγησης του Πρωταγόρα, ο σοφιστής αναφέρει την ύπαρξη θεῶν. Σχολιάστε την απόψή του αυτή.

B2. Ποια ερμηνεία μπορούμε να δώσουμε στη λέξη “χρόνος” και πόσο σημαντικός υπήρξε αυτός για τη δημιουργία του ανθρώπου;

B3. « Νέμων δὲ τοῖς μὲν ἰσχύν...σωτηρίαν τῷ γένει πορίζων»: Ποια ήταν η πρόθεση του Επιμηθέα κατά τη διανομή των ιδιοτήτων στα θνητά γένη;

B4. ἐπήρκεσε, ἀμφιεννύς, βορᾶν, ἀναλισκομένους:να γραφούν δύο ομόρριζα από τη νέα ελληνική για τον καθένα από τους παραπάνω τύπους

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Και μηχανευόταν αυτά επειδή λάμβανε προφυλάξεις μήπως κάποιος γένος εξαφανιστεί. Αφού χορήγησε σε ικανοποιητικό βαθμό σε αυτά τρόπους αποφυγής της αλληλοεξόντωσης, σοφίζοταν προσαρμοστικότητα για τις εποχές (μεταβολές του καιρού) από το Δία, ντύνοντας τα και με πυκνά τριχώματα και με ανθεκτικά δέρματα, ικανά να αντιμετωπίσουν το χειμώνα αλλά και ικανά και για τις ζέστες και για να είναι για το καθένα αυτά τα ίδια (τα δέρματα) στρώμα δικό τους και δοσμένο από τη φύση όταν πηγαίνουν στο κρεβάτι (για ύπνο)-και δένοντας τα (ντύνοντας τα) από κάτω αλλά με σπλές, και άλλα με στερεά και χωρίς αίμα δέρματα. Και επιπλέον προμήθευε τροφές διαφορετικές για κάθε είδος, για άλλα χορτάρι από τη γη, για άλλα καρπούς δένδρων, για άλλα ρίζες - σε ορισμένα από αυτά καθόρισε να είναι η τροφή τους το φάγωμα άλλων ζώων και σ' αυτά έδωσε μικρή γονιμότητα, ενώ σ' αυτά που τρώγονταν από αυτά (τους έδωσε) μεγάλη γονιμότητα παρέχοντας σωτηρία στο γένος τους.

B1. Ο Πρωταγόρας αναφέρεται στους θεούς και στη συνέχεια θα κάνει αναφορά στο Δία και στο ρόλο του στην πορεία προς τη συγκρότηση κοινωνιών. Ωστόσο, μας προβληματίζει το γεγονός ότι ο Πρωταγόρας ήταν αγνωστικιστής (οπαδός δηλαδή της φιλοσοφικής θεωρίας κατά την οποία η αντικειμενική γνώση της αρχής του κόσμου και της ουσίας των όντων είναι αδύνατη), όπως φαίνεται στα έργα του. Επομένως, η παρουσία των θεῶν μέσα στο μύθο μόνο αλληγορική σημασία μπορεί να έχει: ο Ζεὺς είναι ο λόγος (η λογική), δηλαδή η νομοτέλεια που διέπει τη φύση· οι άλλοι θεοί (κυρίως ο Επιμηθεύς και ο Ερμής) είναι τα όργανα αυτού του λόγου, δηλαδή της νομοτέλειας που ρυθμίζει τις σχέσεις των όντων, εξισορροπεί τις ανάγκες τους και εξασφαλίζει τα μέσα για την ικανοποίησή τους και κατ' ακολουθίαν την επιβίωση τους.

B2. Εννοεί την αρχή του χρόνου, την αρχή της δημιουργίας, το σημείο εκείνο που ακολουθεί τη θεογονία, δηλαδή τη γένεση των θεῶν. Είναι χαρακτηριστικό πως στην αρχαιοελληνική μυθολογική σκέψη υπάρχει μόνον θεογονία, και όχι

κοσμογονία, όπως σε άλλες μυθολογικές ή στην εβραϊοχριστιανική Γένεση. Αντίθετα από τον Ησίοδο, που στη Θεογονία του αναφέρει, μετά τη δημιουργία των θεῶν, την ύπαρξη των ανθρώπων χωρίς να εξηγεί πώς πλάστηκαν και από ποιον, ο Πρωταγόρας μεταφέρει το κέντρο του ενδιαφέροντος στον άνθρωπο. Στον μύθο του, παρακολουθούμε τη διαδικασία με την οποία τα μὲν ζῶα “διαμορφώθηκαν”, απέκτησαν δηλαδή το καθένα τις δικές του ιδιότητες, ο δε άνθρωπος απέκτησε τα χαρακτηριστικά εκείνα, τις αρετές, που συνιστούν τελικά την ανθρώπινη ουσία του.

B3. Εδώ γίνεται μια λεπτομερής και παραστατική περιγραφή της κατανομής όλων των ιδιοτήτων στα διάφορα είδη που έπλασαν οι θεοί. Η δύναμη, η ταχύτητα, τα φτερά, η δυνατότητα υπογείων καταφυγίων, το μέγεθος, το πυκνά τριχώματα, τα ανθεκτικά δέρματα, οι σπλές, τα μέσα και ο τρόπος διατροφής για κάθε ζῶο γίνονταν με την εξής πρόθεση: όλα να ισοσκελίζουν κάποια αδυναμία τους με κάποια άλλη δυνατότητα και να μην διατρέχουν τον κίνδυνο να αφανιστούν. Θα λέγαμε ότι τουλάχιστον μέχρι αυτό το σημείο ο Επιμηθέας φαίνεται να προχωρεί στο δύσκολο αυτό έργο συνετά, δίκαια, προνοητικά και οργανωμένα.

B4.

ἐπήρκεσε: αυτάρκεια, αρκετός

ἀμφιεννύς: άμφια, άμφίεση

βορᾶν: σαρκοβόρος, χρονοβόρος

ἀναλισκομένους: αναλώσιμος, κατανάλωση

ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΑΝ ΤΑ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

Γ. ΧΑΣΙΑΚΗΣ
ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ